

3. Івженко А.С. Основні напрямки удосконалення механізму санації підприємств за сучасних економічних умов / А.С. Івженко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 142-147.

4. Іщенко О.В. Генеза економічної сутності санації господарюючих суб'єктів / О.В. Іщенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 10. – С. 32-37.

5. Коваленко Д.І. Санація як форма реструктуризаційних процесів на промислових підприємствах України / Д.І. Коваленко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 12. – С. 92-98.

6. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств: підруч. / О.О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2006. – 552 с.

7. Череп А.В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання: підруч. / А.В. Череп. – К. : Кондор, 2006. – 380 с.

УДК 631.164:338.432:633(477.53)

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА КУЛЬТУРИ СВІТЧГРАСУ В УКРАЇНІ

*Калініченко О. В., ст. викл., Плотник О. Д., асистент,
Полтавська державна аграрна академія*

У статті досліджено теоретичні основи поняття “ефективність” та її види у сільському господарстві. Авторами розроблено сітьовий графік виробництва світчграсу та визначено чинники, що впливають на параметри технології його виробництва. Проведено порівняльний аналіз економічної ефективності виробництва різних сортів світчграсу.

In the article probed theoretical bases of concept “efficiency” and its kinds in agriculture. Authors are develop the network graph of production of switchgrass and certainly factors which influence on the parameters of technology of his production. The comparative analysis of economic efficiency of production of different types of switchgrass is conducted.

Постановка проблеми. Світчграс – це теплолюбна багаторічна рослина, що розмножується насінням. Має добре розвинену кореневу систему, яка часто досягає глибини понад 2 м. Висота рослини становить 50 – 250 см, залежно від сорту та кліматичних умов. Продуктивність коливається в межах від 6 т сухої речовини на північноєвропейських ґрунтах з низькою родючістю до 25 т на південно-європейських ґрунтах з високою родючістю. За дотримання агротехніки вирощування можна збирати урожай протягом 15 років.

У США світчграс використовується для запобігання ерозії ґрунтів та для забезпечення кормом тварин за посушливих умов. Останні декілька років світчграс інтенсивно вивчався в Північній Америці та нещодавно почав вивчатися в Європі як потенційна сільськогосподарська культура для виробництва біопалива або лігноцелюлозного етанолу. Іншою сферою використання світчграсу є виробництво волокна та збереження природних ресурсів.

В Україні виробництво світчграсу поки що не набуло поширення через відсутність агротехнічного та економічного обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем оцінки ефективності виробництва сільськогосподарської продукції присвячені праці українських вчених А. Г. Андрійчука [1], І. М. Бойчука [2], В. К. Збарського [5], Н. Я. Коваленка [6], П. В. Круша [3], В. П. Мертенса [4].

Цілі статті. Ціллю статті є узагальнення теоретичних засад і методичних підходів до оцінки економічної ефективності виробництва світчграсу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Ефективність виробництва – це економічна категорія, що відображає суть процесу розширеного відтворення. Тобто досягнення найбільших результатів (ефекту) за найменших витрат (ресурсів). Підвищення ефективності виробництва означає, що на кожну одиницю витрат (ресурсів) одержують більше продукції і доходу. Для отримання об'єктивної оцінки ефективності виробництва необхідно враховувати оцінку тих витрат (ресурсів), що дають можливість одержати ті чи інші результати. Крім того, на нашу думку, на ефективність виробництва впливає низка чинників: енергопотенціал ґрунту, зональні та природно-кліматичні умови, сезонність виробництва, використання живих організмів, забезпеченість високоефективними технічними засобами, рівень розвитку технологій, рівень організаційно-економічних заходів.

Необхідно розрізнити поняття “ефект” (результати) і “ефективність”. Ефект – це результат тих чи інших заходів, які здійснюються в сільськогосподарському виробництві. Він характеризується підвищенням урожайності сільськогосподарських культур. Ефективність виробництва визначається як відношення ефекту (результату) до витрат (ресурсів), що забезпечили цей результат.

Враховуючи специфіку галузі рослинництва, доцільно розрізнити такі види ефективності: економічну, технологічну і соціальну (табл. 1).

При оцінці економічної ефективності сільськогосподарського виробництва у сільськогосподарських підприємствах необхідно обрати систему взаємопов'язаних показників, які найбільш об'єктивно відображають її рівень. Для цього широко використовуються як натуральні, так і вартісні показники.

Нами розроблено систему натуральних показників ефективності виробництва світчграсу: вироблено світчграсу на 100 га сільськогосподарських угідь; урожайність світчграсу; вироблено світчграсу на 1 люд.-год., 1 грн. виробничих витрат; витрати на 1 га посіву світчграсу праці, виробничих витрат; витрати праці, виробничих витрат на 1 т світчграсу.

Для порівняльної оцінки економічної ефективності виробництва світчграсу нами запропоновано використовувати наступні вартісні показники: валова продукція світчграсу; продуктивність праці; виробничі витрати на виробництво світчграсу; виробнича собівартість світчграсу; повна собівартість світчграсу; ціна реалізації світчграсу; відносна товарність світчграсу; виручка від реалізації світчграсу; прибуток від реалізації світчграсу; рівень рентабельності виробництва світчграсу; рентабельність реалізації світчграсу; норма прибутку; вироблено на 100 га сільськогосподарських угідь валової, товарної продукції, прибутку від реалізації світчграсу; вироблено валової проду-

кції світчграсу на 1 га посівної площі, на одного працівника галузі рослинництва, на 1 люд.-год., на 1 грн. виробничих витрат; коефіцієнт віддачі за товарною продукцією; витрати на 1 грн. валової продукції світчграсу; витрати на 1 грн. товарної продукції світчграсу; операційний ліверидж; цінова конкурентоспроможність світчграсу; норма беззбитковості світчграсу.

Таблиця 1

II

Види ефективності	Характеристика
Економічна ефективність	Співвідношення між ресурсами і результатами виробництва, за якого отримують вартісні показники ефективності виробництва. При цьому можливі три варіанти вказаного співвідношення: 1) ресурси і результати виражені у вартісній формі; 2) ресурси – у вартісній, а результати – у натуральній формі; 3) ресурси – у натуральній, а результати – у вартісній формі.
Технологічна ефективність	Результат взаємодії факторів виробництва, що відображають специфіку й особливості рослинництва, пов'язані з функціонуванням у цій галузі основного засобу виробництва – землі і живих організмів як засобів виробництва та характеризують досягнуту продуктивність. У рослинництві показниками технологічної ефективності є врожайність сільськогосподарських культур з одиниці посівної площі та основні параметри якості рослинницької продукції (вміст цукру в цукрових буряках, олії – в насінні соняшнику, білка – в зерні тощо).
Соціальна ефективність	Про досягнуту соціальну ефективність свідчать такі показники, як питома вага прибутку, направлено на соціальні заходи, в загальному обсязі чистого прибутку; величина цього прибутку в розрахунку на одного середньооблікового працівника підприємства; рівень оплати праці на 1 люд.-год.; на 1 середньорічного працівника. Соціальна ефективність сільськогосподарського виробництва оцінюється не лише з економічних позицій, але і з урахуванням соціального результату (покращання умов праці і побуту, поліпшення зовнішнього довкілля, підвищення рівня зайнятості і безпеки життя людей, скорочення тривалості робочого тижня без зменшення заробітної плати, механізація праці тощо).

Джерело: узагальнено автором

Складовою функціонування операційної системи є технологія, що застосовується у виробничому процесі. На сучасному технологічному рівні виробництво сільськогосподарської продукції має бути трудо-, матеріало-, енергозберігаючим та ґрунто- й природозахисним.

На нашу думку, технологія виробництва сільськогосподарської продукції – це комплекс взаємопов'язаних технологічних операцій у визначеній послідовності, що здійснюються із застосуванням системи машин із заданими параметрами впливу на властивості предметів праці, із використанням робочої сили та оборотних засобів для одержання врожаю сільськогосподарської продукції.

На нашу думку, на параметри технології виробництва світчграсу впливають природні та штучні чинники (рис. 1).

Рис. 1. Чинники, що впливають на параметри технології виробництва світчграсу

Джерело: авторська розробка

З огляду на вищевказане, нами розроблено енергозберігаючу технологію виробництва світчграсу, яка включає послідовність операцій, підібраних так, щоб витрати всіх ресурсів (паливно-мастильних матеріалів, насіння, добрив, гербіцидів, праці та ін.) були мінімально необхідними на одержання запрограмованого рівня урожайності. Обґрунтовано використання технології без застосування оранки та з використанням системи машин та знарядь, призначених для мілкої обробітку ґрунту (10 – 12 см).

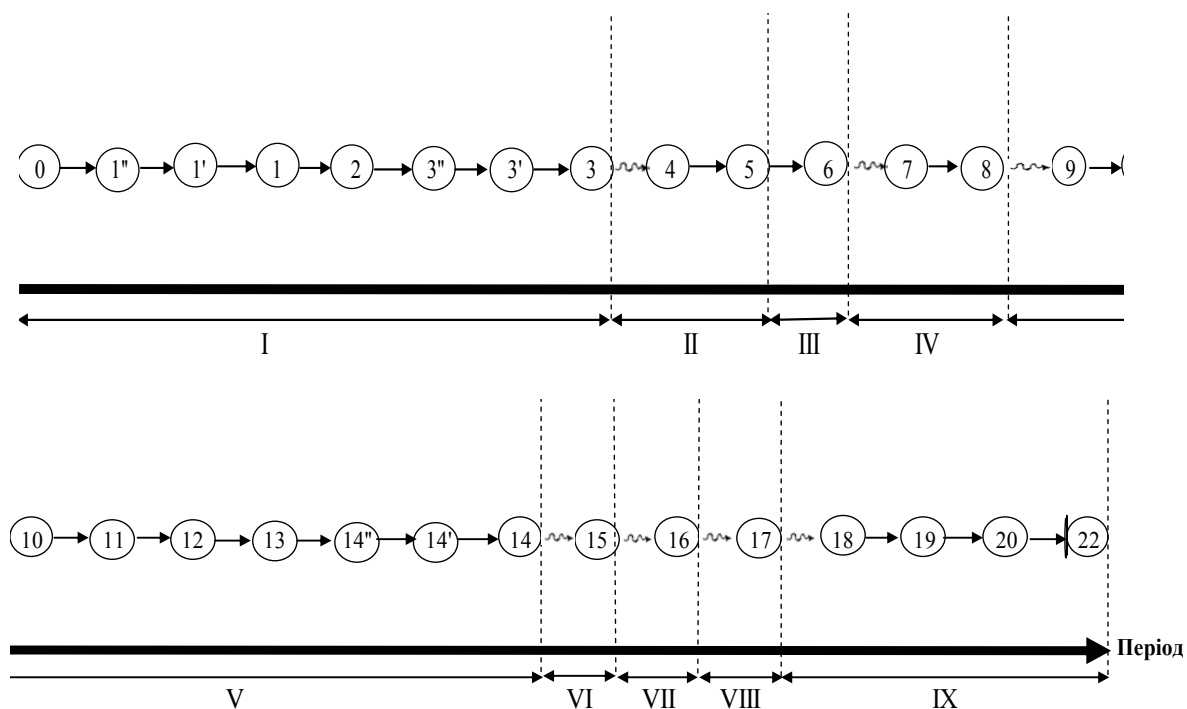
Для підвищення економічної ефективності виробництва світчграсу нами розроблена сітьова модель, яка відображає логічну технологічну послідовність і взаємозв'язки операцій при виробництві світчграсу, що дає можливість планувати оптимальну кількість працівників та матеріальних ресурсів (рис. 2).

При цьому визначено:

- 1) оптимальну тривалість виконання технологічних операцій;
- 2) можливу тривалість виконання технологічних операцій, що формується, виходячи з наявних матеріально-технічних засобів, які необхідні для виконання технологічних операцій;
- 3) параметрів виконання необхідних технологічних операцій.

За допомогою розроблених технологічних карт у середовищі Microsoft Excel проведено вартісну оцінку технологій виробництва різних сортів світчграсу.

Порівняльна характеристика різних сортів світчграсу за економічними показниками наведена у таблиці 2.

I – 1 декада вересня – 30 вересня; II – 15 – 25 жовтня; III – 1 декада жовтня; IV – 2 декада квітня – 25 квітня; V – 5 – 20 травня; VI – 1 декада липня; VII – 1 декада серпня; VIII – 5 – 7 жовтня; IX – 3 декада листопада

Рис. 2. Сітьовий графік виробництва свічграсу [авторська розробка]

0-1" – підвезення води; 1"-1' – приготування робочого розчину гербіциду; 1'-1 – внесення гербіцидів; 1-2 – дискування ґрунту; 2-3" – підвезення води; 3"-3' – приготування робочого розчину гербіциду; 3'-3 – повторне внесення гербіцидів (розчин 300 л/га); 3-4 – дискування ґрунту в один слід; 4-5 – розпушування ґрунту; 5-6 – культивування на 6 – 8 см; 6-7 – боронування; 7-8 – культивування I слід на 2,5 – 3 см; 8-9 – культивування II слід; 9-10 – передпосівна культивування на 2,5 – 3 см; 10-11 – коткування перед сівбою; 11-12 – сівба; 12-13 – коткування посівів; 13-14" – підвезення води; 14"-14' – приготування робочого розчину гербіциду; 14'-14 – внесення гербіцидів; 14-15 – скошування бур'янів в другій половині вегетації; 15-16 – скошування бур'янів повторно; 16-17 – щілювання впоперек схилу; 17-18 – щілювання травостою свічграсу у валки; 18-19 – валкування; 19-20 – валкування; 20-21 – пресування, тюкування.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика економічної ефективності виробництва різних сортів свічграсу в Полтавській області, 2008 – 2010 рр.

Сорти	Урожайність, т/га	Витрати праці, люд.-год./га	Виробнича собівартість, грн./т	Валовий прибуток, грн./га (при нормативному рівні рентабельності 25 %)
Alamo	10,3	23,7	139,62	359,52
Carthage	14,8	32,0	113,76	420,92
Cave-in-rock	9,6	22,4	145,85	350,04
Dacotah	6,8	17,4	183,87	312,57
Forestburg	9,0	21,3	151,96	341,92
Kanlow	18,9	39,4	100,74	475,99
Nebraska	7,9	19,3	165,35	326,57
Sanburst	8,1	19,7	163,05	330,18
Shelter	8,7	20,7	155,13	337,40

Джерело: розрахунки автора за даними Веселоподільської науково-дослідної станції

Як свідчать дані таблиці 2, найбільш урожайними є такі сорти, як Kanlow – 18,9 т/га, Carthage – 14,8 т/га, Alamo – 10,3 т/га, Cave-in-rock – 9,6 т/га, Forestburg – 9 т/га. У середньому за 2008 – 2010 рр. виробнича собівартість сорту Alamo становила 139,62 грн./т, Carthage – 113,76 грн./т, Cave-in-rock – 145,85 грн./т, Dacotah – 183,87 грн./т, Forestburg – 151,96 грн./т, Kanlow – 100,74 грн./т, Nebraska – 165,35 грн./т, Sanburst – 163,05 грн./т, Shelter – 155,13 грн./т. Найбільш прибутковими є такі сорти: Kanlow – 475,99 грн./га, Carthage – 420,92 грн./т та Alamo – 359,52 грн./т.

Висновки. Вирощування світчграсу дозволить використовувати деградовані землі, забезпечувати отримання додаткового прибутку аграрним підприємствам, додатково забезпечити кормами галузь тваринництва, а також виробництво гранул біопалива.

Література.

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: [підручник] / В. Г. Андрійчук. – 2-ге вид., допов. і перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства: [навчальний посібник] / І. М. Бойчик. – 2-ге вид., доповн. і переробл. – К.: Атіка, 2007. – 528 с.
3. Економіка підприємства: [навчальний посібник] / За заг. ред. П. В. Круша, В. І. Подвігіної, Б. М. Сердюка. – 2-ге вид., стереотип. – К.: Ельга-Н, КНТ, 2009. – 780 с.
4. Економіка сільського господарства / За ред. В. П. Мертенса. – К.: Урожай, 1995. – 288 с.
5. Економіка сільського господарства: [навчальний посібник] / За ред. В. К. Збарського, В. І. Мацибори. – К.: Каравела, 2009. – 264 с.
6. Экономика сельского хозяйства: [учебник] / Н. Я. Коваленко, Ю. И. Агирбов, Н. А. Серова и др. – М.: ЮРКНИГА, 2004. – 384 с.
7. Любич О. А. Підвищення ефективності діяльності підприємств аграрного сектору економіки / О. А. Любич // Агросвіт. – 2008. – № 13. – С. 12 – 15.

УДК 351.823.1

ЗМІСТ, ЧИННИКИ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ

*Карунос С.А., аспірант,
Херсонський державний університет*

У статті досліджуються науково-методичні та організаційні засади аграрної політики держави. Визначено поняття аграрної політики, розкрито зміст, принципи та складові її формування.

This article investigates the scientific and methodological and organizational principles of agricultural policy. The concept of agricultural policy, the content, principles and components of its formation.